

בית ועד לתורה – הר חברון

דף מקורות לשיעור של הרב מאיר ליכטנשטיין

יומא פרק שמיני – דף מספר 8

בס"ד, כ"א באלול תשס"ח.

כפרת יום הכיפורים

א. פתיחה

אנחנו מתחילים היום בלימוד כפרת יום הכיפורים, שהיא החטיבה אחרונה בפרק שמיני ביומא. הסוגיות בבבלי הן בדפים פה--פה. בעז"ה נקדיש את הלימוד עד ראש השנה ללימוד על כפרת היום ובעשי"ת בלי נדר נעסוק בוידוי של יום הכיפורים. מפאת מטווח, אבל ועוד אנחנו מתחילים לימוד של נושא חדש רק ביום שלישי. אני מבקש שלא נפספס את השבוע אלא נלמד ביסודיות, יחד עם המשך הניחום של נעם ומשפחתו. יהי רצון שזוכה לישועות ונחמות מאיר

ב. כפרת היום ויחסו למערכות כפרה נוספות

נפתח בלימוד כפרת היום ויחסו לתשובה ומכפרים אחרים, רק בשלב שני נעסוק בשאלה האם יום כיפור מכפר ללא תשובה.

1. משנה יומא פ"ח משניות ח-ט
(א) עמדו על מבנה היחידה.
- (ב) עמדו על הנושאים המרכזיים הנדונים במשניות ועל ה'ניגון' שלה על כפרת יום הכיפורים (בלשון אחרת – מה עומד על סדר היום של המשנה?).
2. משנה שבועות פ"א משנה ו'.
3. משנה כריתות פ"ו מ"ד.
4. תוספתא יומא פ"ד הלכות ה-יג.
5. מכילתא דר"י ליתרו, עמ' 227 במה' הורוביץ.
6. בבלי יומא פה--פו. – למדו את פרשנות הבבלי למשנה ואת כרייתת ארבעה חילוקי כפרה.
7. ירושלמי יומא פ"ח ה"ט.
8. ספרא אחרי מות על עיצומו של יום – מצורף.
9. הערות למחשבה:
 - (א) מה עיקר התוכן של כפרת יום כיפור במסגרת פרק ט"ז בספר ויקרא?
 - (ב) מהי השפעה אפשרית של חורבן הבית על תוכנו של יום כיפור ועל כל מערכת הכפרה?
 - (ג) תנו את הדעת ליחס בין המשנה ובין עמדת רבי ישמעאל, ולשאלה מהי חוויית אדם היוצא מיום כיפור – האם הוא יוצא זך ונקי או האם חטאיו ממשיכים ללוות אותו.
 - (ד) למי שיכול – מומלץ לרפרף באמצעות קונקורדנציה או חיפוש ממוחשב בהופעות של כפרה בתנ"ך. התמקדו בגורם המכפר ברוב הפסוקים.
 - (ה) מצוי במקומי עותק של הערך כפרה במילון המקראי של קדרי. אתם מוזמנים לעיין בניחוח המילונאי שלו.

בית ועד לתורה – הר חברון

דף מקורות לשיעור של הרב מאיר ליכטנשטיין

יומא פרק שמיני – דף מספר 8

בס"ד, כ"א באלול תשס"ח.

משנה יומא פרק שמיני

משנה ח

חטאת ואשם ודאי מכפרין

מיתה ויום הכפורים מכפרין עם התשובה

תשובה מכפרת על עבירות קלות על עשה ועל לא תעשה 5

ועל החמורות הוא תולה עד שיבא יום הכפורים וכפר:

משנה ט

האומר אחטא ואשוב אחטא ואשוב

אין מספיקין בידו לעשות תשובה

אחטא ויום הכפורים מכפר 10

אין יום הכפורים מכפר

עבירות שבין אדם למקום יום הכפורים מכפר

עבירות שבין אדם לחבירו אין יום הכפורים מכפר עד שירצה חברו

את זו דרש רבי אלעזר בן עזריה (ויקרא ט"ז) מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו

עבירות שבין אדם למקום יום הכפורים מכפר עבירות שבין אדם לחבירו אין יום הכפורים מכפר עד שירצה את 15

חברו

אמר רבי עקיבא אשריכם ישראל לפני מי אתם מיטהרין מי מטהר אתכם אביכם שבשמים שנאמר (יחזקאל ל"ו)

וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם ואומר (ירמיה י"ד) מקוה ישראל ה' מה מקוה מטהר את הטמאים אף

הקדוש ברוך הוא מטהר את ישראל:

משנה מסכת שבועות פרק א משנה ו 20

[ו] ועל זדון טומאת מקדש וקדשיו שעיר הנעשה בפנים ויום הכפורים מכפרין ועל שאר עבירות שבתורה הקלות

והחמורות הזדונות והשגגות הודע ולא הודע עשה ולא תעשה כריתות ומיתות בית דין שעיר המשתלח מכפר:

משנה מסכת כריתות פרק ו משנה ד

[ד] חייבי חטאות ואשמות ודאין שעבר עליהן יום הכפורים חייבין להביא לאחר יום הכפורים חייבי אשמות

תלויין פטורים מי שבא על ידו ספק עברה ביום הכפורים אפילו עם חשכה פטור שכל היום מכפר: 25

תוספתא כיפורים פרק ז

הלכה ה

חטאת ואשם ודיי מכפרין על מה שכת' להם

מיתה ויום הכפורים מכפרין עם התשובה

תשובה מכפרת על עבירות קלות - על עשה ועל לא תעשה חוץ מלא תשא, 30

ואילו הן עבירות חמורות? כריתות ומיתות בית דין ולא תשא עמהן

ר' יהודה אומ':

כל שהו מלא תשא ולמטה תשובה מכפרת,

וכל שהוא מלא תשא ולמעלה ולא תשא עמהן תשובה תולה ויום הכפורים מכפר

הלכה ו 35

ר' ישמעאל אומ':

ארבעה חלוקי כפרה הן –

עבר על מצות עשה ועשה תשובה אין זו ממקומו עד שמוחלין לו שני' שובו בנים שובבים ארפא משובתם

הלכה ז

עבר על מצות לא תעשה ועשה תשוב' תשובה תולה ויום הכפורים מכפר שני' כי ביום הזה יכפר עליכם וגו' 40

הלכה ח

עבר על כריתות ומיתות בית דין ועשה תשובה, תשובה ויום הכפורים תולין ויסורין שבשאר ימות השנה ממרקין

שני' ופקדתי בשבט פשעם וגו'

אבל מי שנתחלל בו שם שמים מזיד ועשה תשובה, אין בה לא בתשובה לתלות ולא ביום הכפורים לכפר אלא

תשובה ויום הכפורים מכפרין שלישי וייסורין מכפרין שלישי ומיתה ממרקת עם הייסורין ועל זה נאמ' אם יכופר 45

העון הזה וגו' מלמד שיום מיתה ממרק

הלכה ט

בית ועד לתורה – הר חברון

דף מקורות לשיעור של הרב מאיר ליכטנשטיין

יומא פרק שמיני – דף מספר 8

בס"ד, כ"א באלול תשס"ח.

- חטאת ואשם ומיתה ויום הכפורים כולן אין מכפרין אלא עם התשובה שנ' אך בעשור וגו' אם שב מתכפר לו ואם לאו אין מתכפר לו
50 ר' לעזר אומ' ונקה' מנקה הוא לשבים ואין מנקה לשאין שבים
ר' יהודה או' מיתה ויום הכפורים מכפרין עם התשובה תשובה מכפרת עם המיתה ויום המיתה הרי הוא כתשובה הלכה י
- כל המזכה את הרבים אין מספיקין בידו לעבר עבירה שלא יהו תלמידיו נוחלין את העולם והוא יורד לשאול שנ' כי לא תעזב נפשי לשאול וגו'
55 הלכה יא
וכל המחטיא את הרבים אין מספיקין בידו לעשות תשובה שלא יהו תלמידיו יורדין לשאול והוא נוחל את העולם שנ' אדם עשוק בדם נפש עד בור ינוס לא יתמכו בו
הלכה יב
- מגלגלין זכות על ידי זכיי לעמוד הימנו פרשיות של זכות הראויות לעמוד הימנו וחובה על ידי חייב לעמוד ממנו פרשיות של חובה הראויות לעמוד הימנו
60 מפרסמין את החניפין מפני חילול השם שנ' ובשוב צדיק מצדקתו ועשה עול ונתתי מכשול לפניו הוא ימות לפרסמו
הלכה יג
- ר' יוסה אומ' חוטא אדם פעמים ושלש מוחלין לו ארבע אין מוחלין לו שנ' נושא עון ופשע וחטאה ונקה עד כאן מנקה מיכן ואילך אין מנקה שנא' כה אמר ה' על שלשה פשעי ישראל וגו' ואו' הן כל אלה יפעל אל פעמים ושלש עם גבר ואו' הוקר רגלך מבית רעך וגו'
65
- מכילתא יתרו עמ' 227 כ"י אוקספורד
וכן הוא או' כי לא ינקה ייי אי איפשר [?לאמר?] לא ינקה <עמ' 228 בהור'> שכבר נא' ונקה ואי איפשר לומר ונקה שכבר נא' לא ינקה הא אמור מעתה מנקה הוא לשבים ואינו מנקה לשאינן שבים
70 מפני ארבעה דברים הלך ר' מתיה בן חרש ללדוקיא
א' לו ר' שמעתה ארבעה חלוקי כפרה שהיה ר' ישמעא' דורש?
אמ' לו:
כת' אחד אומ' שובו בנים שובבים וגו' הא למדנו שהתשובה מכפרת
וכת' אחד או' כי ביום הזה יכפר עליכם הא למדנו שיום הכיפורים מכפר
75 וכת' אחד או' אם יכופר העון הזה לכם עד תמותון הא למדנו שהמיתה מכפרת
וכת' אחד או' ופקדתי בשבט פשעם וגו' הא למדנו שייסורין מכפרים,
כיצד יתקיימו ארבעה כתובין?
העובר על מצות עשה ועשה תשובה אינו זז ממקומו עד שמוחלין לו על זה נאמ' שובו בנים שובבים
והעובר על מצות לא תעשה ועשה תשובה אין כח בתשובה לכפר אלא על התשובה תולה ויום הכיפורים מכפר
80 על זה נא' כי ביום הזה יכפר עליכם
המיזיד (כ) על כריתות והעובר על מיתה ב' ד' ועשה תשובה אין כח בתשובה לתלות ולא ביום הכיפורים לכפר אלא התשובה ויום הכיפורים מכפרין מחצה ויסורין מכפרין מחצה על זה נאמ' ופקדתי בשבט פשעם ובנגעים עונם
- מי שנתחלל בו שם שמים ועשה תשובה אין כח בתשובה לתלות ולא ביום הכיפורים מכפר ולא בייסורין למרק אלא התשובה ויום הכיפורים תולין ויום מיתה ממרק עם הייסורין על זה נאמ' אם יכופר העון הזה וגו' וכן הוא או' אם יתכפר עון בית עלי בזבח וגו' בזבח ובמנחה אינו מתכפר אבל ביום המיתה מתכפר
ר' או' שומע אני שלא יכפר יום מיתה?
כשהוא או' בפתחי את קברותיכם וגו' הא למדנו שיום מיתה מכפר <עמ' 229 בהור'>
ר' או':
90 כל שהוא מלא תשא ולמעלן תשובה מכפרת
מלא תשא ולמטן ולא תשא עמהן התשובה תולה ויום הכיפורים מכפר
ואיזהו מלא תשא ולמעלן? עשה ולא תעשה חוץ מלא תשא
מלא תשא ולמטן? דברים שחייבין עליהן מיתות בית דין מיתה בידי אדם כרת בידי שמים ומלקות ארבעים
חטאות ואשמות ולא תשא עמהן
- טפרא אחרי מות
95 "כי בזה יכפר עליכם" בקרבנות,

בית ועד לתורה – הר חברון

דף מקורות לשיעור של הרב מאיר ליכטנשטיין

יומא פרק שמיני – דף מספר 8

בס"ד, כ"א באלול תשס"ח.

ומנין אע"פ שאין קורבנות ואין שעיר, היום מכפר?
ת"ל "כי ביום הזה יכפר עליכם וג'

עבירות שבין אדם למקום יום הכפורים מכפר, שבינו לבין חברו אין יום הכפורים מכפר עד שירצה את חברו.
(ב) את זו דרש ר' אלעזר בן עזריה "מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו", דברים שבינך לבין המקום מוחלין לך, דברים שבינך לבין חברך אין מוחלין לך עד שתפייס את חברך.

100

ספרא קדושים פרשה י

(יד) והכרתי אותו מה תלמוד לומר לפי שנאמר ובמשפחתו יכול תהא משפחתו בהכרת תלמוד לומר אותו, אותו בהכרת ואין משפחתו בהכרת, אלא בייסורים.